

บทความวิชาการ ครูกับการสอนออนไลน์ : การจัดการเรียนการสอนออนไลน์ วิชาสังคมศึกษา
ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3

พนิตตา สุขยัต

กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม

โรงเรียนอัสสัมชัญคอนแวนต์ สีสลม

บทนำ

ภายใต้สถานการณ์ระบาดไวรัส Covid-19 ทำให้ทั่วโลกใช้มาตรการเพิ่มระยะห่างทางสังคม (Social Distancing) ซึ่งในประเทศไทยได้ใช้มาตรการปิดสถานที่รวมตัวทางสังคม ซึ่งรวมถึงโรงเรียนทุกแห่งในประเทศไทย เนื่องจากสถานการณ์ระบาดยังคงอยู่ ทำให้ระบบการศึกษาต้องปรับให้การเรียนรู้ของนักเรียนไม่ขาดช่วง (OECD, 2020) การเรียนการสอนออนไลน์จึงได้ถูกหยิบยกขึ้นมาเป็นทางเลือกหนึ่ง ซึ่งดูเหมาะสมกับ สถานการณ์ปัจจุบันที่ทุกคนช่วยกันจำกัดพื้นที่อยู่ในที่พักอาศัย และด้วยระบบเทคโนโลยีสารสนเทศร่วมกับ เทคโนโลยีทางการศึกษาในปัจจุบัน ทำให้หลายฝ่ายเชื่อว่าการจัดการเรียนการสอนออนไลน์สามารถทำได้สถานการณ์ระบาดไวรัส Covid-19 เป็นสถานการณ์อันตรายทั่วโลก มีคนติดเชื้อ ณ วันที่ 14 เมษายน พ.ศ.2563 เป็นจำนวนกว่าสองล้านคน และมีผู้เสียชีวิตมากกว่าหนึ่งแสนสองหมื่นคน (กรมควบคุมโรคติดต่อ, 2020) เพื่อป้องกันและลดอัตราการเพิ่มผู้ป่วย ทั่วโลกจึงรณรงค์ใช้มาตรการเพิ่มระยะห่างทางสังคม (Social distancing) (คณะแพทยศาสตร์โรงพยาบาลรามาธิบดีมหาวิทยาลัยมหิดล, 2020) การปิดสถานที่รวมตัวทาง สังคม (“ด่วน! ชลบุรีออกประกาศเคอร์ฟิว สั่งปิดเมืองพัทยา โรงแรม-สถานประกอบการ,” 2020) รวมถึงการประกาศงดเว้นการเดินทางในพื้นที่เสี่ยงต่อการติดโรค งดการรวมตัวในสถานที่สาธารณะ และขอให้ประชาชนอยู่ ภายในบ้านพักอาศัยของตนเอง ตามมาตรา 9 แห่งพระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. 2548 (ข้อกำหนดออกตามความในมาตรา 9 แห่งพระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน 2548 (ฉบับที่ 2) 2563, เมษายน 2) เพื่อหวังลดอัตราการติดเชื้อผู้ป่วยไวรัส Covid-19 ในระหว่างที่วัคซีน กำลังถูกพัฒนาและทดสอบประสิทธิภาพ (Gartner, 2020) โรงเรียนถือเป็นสถานที่รวมตัวทางสังคมอย่างหนึ่ง ทำให้โรงเรียนต้องเร่งปิดภาคเรียนตั้งแต่วันที่ 18 มีนาคม พ.ศ. 2563 เป็นต้นไป (“กระทรวงศึกษาธิการ สั่งปิดโรงเรียนรัฐ-เอกชนทั่วประเทศ หนีโควิด-19,” 2020) และ ชะลอการเปิดภาคเรียนใหม่เป็นวันที่ 1 กรกฎาคม พ.ศ.2563 (“กรมเห็นชอบปรับเปิดภาคเรียนแรก ให้สถานศึกษาเลื่อนเปิดเทอม 1 ก.ค.,” 2020) แต่ด้วยสถานการณ์ระบาดไวรัส Covid-19 ในปัจจุบัน ที่ยังไม่สามารถจัดการให้หมดไปได้ ทำให้ระบบการศึกษาต้องเตรียมพร้อมและปรับตัว เพื่อทำให้การเรียนรู้ของ นักเรียน นักศึกษาในระบบการศึกษาไม่ขาดช่วงตามสถานการณ์ การเรียนการสอนทางไกล หรือ การเรียนการสอนออนไลน์ จึงเป็นทางเลือกหนึ่ง ที่ตอบสนอง

กับมาตรการเพิ่มระยะห่างทางสังคม และด้วยเทคโนโลยีในปัจจุบัน ไม่ว่าจะเป็นโครงข่ายอินเทอร์เน็ตความเร็วสูง (Matthews & Schrum, 2003) เทคโนโลยีการสอนออนไลน์ (Breslow et al., 2013) แอปพลิเคชันทางการศึกษาต่างๆ (Chen, Sivo, Seilhamer, Sugar, & Mao, 2013) จึงทำให้ผู้บริหารหลายคนเชื่อว่าระบบการศึกษาไทยพร้อมใช้การจัดการเรียนการสอนออนไลน์แล้ว ทางโรงเรียนอัสสัมชัญคอนแวนต์ สিলมได้เล็งเห็นความสำคัญของการเรียนการสอนออนไลน์ที่กำลังจะเกิดขึ้นเพื่อให้นักเรียนได้เกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องถึงแม้มีโรคระบาดเกิดขึ้น แต่การเรียนการสอนยังคงอยู่ ทางโรงเรียนจึงมีนโยบายให้ครูผู้สอนในทุกระดับชั้นจัดทำบทเรียนออนไลน์เพื่อให้นักเรียนได้เรียนถึงแม้ว่าจะไม่ได้มาโรงเรียนก็ตาม ดังนั้นครูจึงต้องปรับการเรียนการสอนใหม่ อย่งรีบด่วน ภายใต้ระบบการจัดการเรียนรู้ที่ไม่คุ้นเคย ปรับกระบวนการเรียนการสอนให้อยู่ในรูปแบบออนไลน์ โดยใช้เครื่องมือแอปพลิเคชันในการเรียนออนไลน์หลักๆ ได้แก่ Line Zoom , YouTube , Google Classroom , Live และใช้โปรแกรมต่างๆ ในการสร้างบทเรียนเช่น Keynote , Explain everythings , Power point

ปัจจุบันระบบการเรียนการสอนผ่านเครือข่าย อินเทอร์เน็ต หรือเรียกกันย่อๆ ในชื่อ e-Learning ได้รับความนิยมเป็นอย่างมากทั้งในองค์กรภาครัฐ เอกชนและสถาบันการศึกษา ซึ่งผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ทุกที่ ทุกเวลา ไม่จำกัดเรื่องอุปกรณ์ วันเวลา และสถานที่เรียนซึ่งเป็น การลดช่องว่างทางการศึกษา ทำให้ทุกคนสามารถเข้าเรียนรู้ได้เท่าเทียมกันตลอด 24 ชั่วโมง การเรียนการสอนออนไลน์ได้มีผู้ให้ความหมาย ไว้คือ (โอภาส เกาไสยาภรณ์ และคณะ อ้างจาก Badrul H Khan, 2560 : 2) กล่าวว่า อีเลิร์นนิ่งคือนวัตกรรมที่เข้าถึง โดยสะดวกสำหรับผู้เรียน มีการออกแบบที่ดี ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง มีการออกแบบให้มีปฏิสัมพันธ์กับผู้เรียนและมีสภาพแวดล้อมในการเรียนรู้ที่เอื้อให้กับผู้เรียนทุกคนสามารถที่จะเรียนได้ทุกสถานที่ ทุกเวลาโดยใช้ทรัพยากรประเภทต่างๆ ที่อยู่ในรูปแบบของเทคโนโลยีดิจิทัลต่างๆ ที่มีการออกแบบสภาพแวดล้อมเอื้อและเปิดกว้างสำหรับผู้เรียน (อาณัติ รัตนธิกุล, 2558 : 26) กล่าวว่า e-Learning ย่อมาจากคำว่า Electronic Learning เป็นการเรียนการสอนผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ เช่น วิทยุกระจายเสียง โทรทัศน์ ซีดีรอม/ดีวีดีรอม เครือข่ายอินเทอร์เน็ต เครือข่ายเอ็กซ์ทราเน็ต เครือข่ายอินเทอร์เน็ต ดาวเทียม โทรศัพท์มือถือ อุปกรณ์พกพาหน้าจอสัมผัส โดยที่ผู้เรียนสามารถเข้าเรียนรู้เพื่อพัฒนาตนเองได้ตามอัธยาศัยได้ ทุกสถานที่ ทุกเวลา ผ่านทางเว็บไซต์ในรูปแบบสื่อ มัลติมีเดียไม่ว่าจะเป็นข้อความเสียง ภาพนิ่ง ภาพเคลื่อนไหว และวิดีโอ อีกทั้งผู้ใช้งานสามารถทำการโต้ตอบได้เสมือนการนั่งเรียนในห้องเรียนปกติ Joshua S. กล่าวว่า การเรียนรู้ออนไลน์คือ การศึกษาที่เกิดขึ้นบนอินเทอร์เน็ต มักจะเรียกว่า "elearning" อย่างไรก็ตามการเรียนรู้ออนไลน์เป็นเพียงส่วนหนึ่งของ "การเรียนทางไกล" สรุปได้ว่า การเรียนการ

สอนออนไลน์คือ การที่ผู้เรียนและผู้สอนอยู่คนละพื้นที่ ผู้เรียนสามารถเข้ามา เรียนผ่านระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ต ซึ่งมีการนำเสนอในรูปแบบข้อความ ภาพนิ่ง ภาพเคลื่อนไหว เสียง และการปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนกับผู้สอน

สำหรับการเรียนการสอนออนไลน์ในปัจจุบันนี้ ได้มีการเลือกใช้แพลตฟอร์มหลากหลายมากทั้งในการติดต่อสื่อสารกับผู้เรียนไม่ว่าจะเป็น Zoom Cloud Meetings, Google Hangouts Meet, Webinar, Microsoft Teams, Facebook Live และ Line เป็นต้น ซึ่งแต่ละโปรแกรมมีข้อดีข้อเสียแตกต่างกันไปอยู่ที่ผู้ใช้จะนำไปประยุกต์ใช้ โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้ 1) Zoom Cloud Meetings เหมาะสำหรับการจัดการเรียนการสอนแต่ไม่สามารถที่จะจัดเก็บงานที่มอบหมายหรือการบ้านแต่สามารถ วิดีโอคอล (VDO Call) สามารถแชร์เนื้อหาได้หลากหลาย โดยสามารถแชร์หน้าจอให้กับคนอื่นๆ ในกลุ่ม เดียวกันได้โดยที่ผู้ใช้สามารถเข้ากลุ่มประชุมได้โดยผ่าน เบอร์โทรศัพท์ อีเมล สามารถรองรับการใช้งานได้ทั้งเครื่องคอมพิวเตอร์และมือถือ ใช้งานได้ฟรี ไม่เสียค่าใช้จ่ายรองรับการใช้งานได้ถึง 100 คน ซึ่งแอปที่ให้ใช้งานฟรีสามารถใช้งานได้ 40 นาทีต่อการสร้างห้องประชุม 1 ห้อง จากนั้นผู้ใช้ก็เข้ามาใช้งานต่ออีกได้ (คะเนิง บัวพูล, 2563) 2) Google Hangouts Meet เหมาะกับการประชุม เนื่องจากใช้แบนวิดท์ (bandwidth) น้อย มีเมนูน้อย ทำให้ผู้ใช้งานไม่สับสน สามารถที่จะวิดีโอ แชร์หน้าจอกันได้ สามารถบันทึกวิดีโอขณะประชุมได้ สามารถใช้ได้ทั้งเครื่องคอมพิวเตอร์และบนมือถือ หากผู้สร้างห้องใช้ Gmail จะเป็น Hangouts จะ Call ได้ 25 คน หากผู้สร้างห้องใช้ G suit จะเป็น Hangouts Meet สามารถวิดีโอคอลได้ถึง 250 คน และเมื่อจบการประชุมระบบจะส่งประวัติการสนทนาและวิดีโอที่บันทึกไปยัง Email (ครูเชียงราย, 2563) 3) Webinar คือการ สัมมนาหรือการประชุมออนไลน์ผ่านเว็บที่รวมสื่อการนำเสนอ การศึกษา การฝึกอบรมทางอินเทอร์เน็ต คล้ายกับการนำเสนอแบบเดียวกันกับของอาจารย์ผู้สอนหรือผู้พูด แต่อาจต้องมีค่าใช้จ่ายสำหรับการสัมมนาทางเว็บ สามารถที่จะบันทึกข้อมูลวิดีโอ และดูข้อมูลย้อนหลังได้ (สำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์, 2563) 4) Microsoft Teams ใช้สำหรับจัดการเรียนการสอน แบบเต็มรูปแบบ มีการส่งงาน ส่งการบ้าน ครูตรวจงาน และให้คะแนน มีวิดีโอคอล แชร์หน้าจอกันได้ บันทึก ข้อมูลระหว่างการสอนได้ และสามารถเข้ามาดูย้อนหลังได้ ใช้บนเครื่องคอมพิวเตอร์หรือบนมือถือได้ หากต้องการใช้ในการเรียนการสอน โปรแกรมนี้ถือว่า เหมาะสมอย่างยิ่งตัวหนึ่ง (ครูเชียงราย, 2563) 5) Facebook Live เป็นแอปพลิเคชันที่หลายคนค่อนข้างคุ้นเคย จะมีการสร้างกลุ่มไว้ให้ผู้เรียนเข้ามาในกลุ่ม จากนั้นผู้สอนทำกิจกรรมในกลุ่ม Live สอน มอบหมายงาน สิ่งที่พูดคุยกัน ไฟล์งานต่างๆ ผู้เรียน สามารถดูย้อนหลังได้

จากโปรแกรมดังกล่าวข้างต้น ในฐานะครูผู้สอน ในรายวิชาสังคมศึกษา สาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมได้เลือกใช้ งานโปรแกรมหลักๆ สองโปรแกรมด้วยกัน คือ Live และ คลิปวิดีโอ เนื่องจาก Live นักเรียนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการเรียนการสอนที่ครูผู้สอนได้ทำการสอนให้กับนักเรียนที่เรียนอยู่ในโรงเรียน มีปฏิสัมพันธ์กับครูผู้สอนและเพื่อนๆในห้องเรียนที่อยู่ชั้นเดียวกัน นอกจากการได้มีปฏิสัมพันธ์แล้วยังเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนที่เรียนแล้วเกิดความไม่เข้าใจได้สอบถามครูผู้สอนได้เลย และเมื่อเรียนบทเรียนแล้วเกิดความไม่เข้าใจก็สามารถเข้าไปดูบทเรียนย้อนหลังในคลิปวิดีโอที่ครูผู้สอนได้ทำการสร้างไว้ การจัดการเรียนการสอนออนไลน์จะส่งผลดีแก่ผู้เรียน คือผู้เรียนสามารถเข้ามาศึกษาหาความรู้ในวันและเวลาใดก็ได้ตามที่ต้องการ ผู้เรียนสามารถติดตามงานต่างๆ ที่ได้รับมอบหมายว่ามีอะไรครบ กำหนดบ้าง ผู้สอนสามารถติดตามการทำงานของนักเรียน ได้ว่าใครยังไม่ส่งงาน และผู้สอนยังสามารถแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับงานและให้คะแนนกับงานที่นักศึกษาส่ง มาได้อย่างรวดเร็ว ในระบบ Seesaw วิธีการเข้าคลาสเรียนแต่ละครั้งไม่ ยุ่งยาก ประโยชน์ของการใช้งานในการเรียนออนไลน์จะช่วยให้ประหยัดเวลา ตรวจงานได้ง่ายมากขึ้นเป็น ระเบียบ และปลอดภัยเพราะ Seesaw จะไม่นำเนื้อหาหรือข้อมูลของนักเรียนไปโฆษณา อีกทั้งยังสามารถ เข้าถึงได้ทุกอุปกรณ์

บทสรุป

การระบาดของโควิด -19 เกิดการเปลี่ยนแปลงกับ โลกครั้งสำคัญ ส่งผลให้สถาบันการศึกษา และบุคคลทั่วโลก ต้องปรับตัว เกิดการใช้เครื่องมือเทคโนโลยีอย่างกว้างขวาง รวดเร็ว และมีการสร้างสรรค์เนื้อหาการเรียนการสอนเพื่อใช้ในการเรียนทางไกลให้กับผู้เรียนทุกระดับชั้นได้เข้าถึง เนื้อหา เพื่อให้การเรียนการสอนในช่วงที่ต้องมีการเว้นระยะห่างระหว่างกันได้ดำเนินต่อไปอย่างราบรื่นและเพื่อให้เกิดการเข้าถึงการศึกษาอย่างต่อเนื่องรายวิชา สังคมศึกษา ได้มีการใช้โปรแกรม Live ในการเรียนการสอนออนไลน์เพราะ โปรแกรมมีการใช้งานง่าย ไม่เสียค่าใช้จ่าย สามารถที่จะสร้างเนื้อหา บันทึกข้อมูล ซึ่งมีข้อดีคือผู้เรียน สามารถเข้าถึงการเรียนการสอนได้ทุกสถานที่ และทุกเวลา และลดการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด - 19 แต่ในระหว่างเรียนผู้สอนก็พบปัญหาที่เกิดจากการเรียนออนไลน์ เนื่องจากนักเรียนยังอยู่ในระดับประถมศึกษายังไม่สามารถที่จะควบคุมพฤติกรรมเรียนของตนเองได้ ต้องมีคนคอยดูแลซึ่งเป็นการเพิ่มภาระให้กับผู้ปกครอง ซึ่งจากการสัมภาษณ์สอบถามนักเรียน นักเรียนบางคนเห็นว่าการเรียนการสอนออนไลน์เหมาะกับช่วง สถานการณ์โควิด แต่ทุกคนเลือกที่จะมาเรียนในชั้นเรียนเพราะเนื้อหาบางเนื้อหายากไม่สามารถเข้าใจได้ บางครั้งอยากสอบถามครูและสอบถามเพื่อนแต่ก็ทำได้ยาก ซึ่งในการเรียนการสอนออนไลน์ ผู้สอนเห็นว่าการเรียนการสอนออนไลน์ยังไม่สามารถทดแทน การเรียนการสอนแบบ

ห้องเรียนจริงๆ ได้ ไม่ใช่ทุกวิชาจะสามารถเปลี่ยนมาสอนแบบออนไลน์ได้ทั้งหมด ควรคำนึงถึงความเหมาะสม และ ประสิทธิภาพของการสอน

เอกสารอ้างอิง

ครูเชียงราย. (2563). Google Hangout Meet สำหรับ การเรียนทางไกล เปิดให้ใช้ฟรีเจอร์สำคัญฟรี. ค้น เมื่อ 3 เมษายน 2563, จาก <https://www.kruchiangrai.net>

ครูเชียงราย. (2563). การใช้งาน Microsoft Teams สำหรับ การจัดการเรียนการสอนออนไลน์. ค้นเมื่อ 5 เมษายน 2563, จาก <https://www.kruchiangrai.net/>

วิทยา วาโย* , อภิรดี เจริญกุล** , ฉัตรสุดา กานกายนต์*** , จรรยา คนใหญ่.บทความวิชาการ การเรียนการสอน แบบออนไลน์ภายใต้สถานการณ์แพร่ระบาด ของไวรัส COVID-19 : แนวคิดและการประยุกต์ใช้จัดการ เรียนการสอน.วารสารศุนย์อนามัยที่ 9 ปีที่ 14 ฉบับที่ 34 พฤษภาคม - สิงหาคม 2563

สุวัฒน์ บรรลือ.รูปแบบการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ที่เหมาะสมสำหรับมหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี The Suitable Model of Online Learning and Teaching for Ubon Ratchathani Rajabhat University.